

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

1863—1866—1903 ՕԳՈՍՏՈՍ 30

թիւ 2843

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆԶԻ

ԿԱՐԵՒՈՐ

ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ ՄԸ

Խառն ժողովը քանի մը շարա-
թէ ի վեր Խառն յանձնաժողով մը
կազմած է՝ առաջնորդական վի-
ճակաց սահմանները կարգադրե-
լու որոշելու համար։

Շատ ժամանակէ ի վեր այս
կարգադրութեան պէտքն զգաց-
ուած, և ուրիշ անգամ կամ ան-
գամներ ալ յանձնաժողով դրուած
է կանոնադրի մը խմբագրութեան
համար, սակայն ընդհանուր կար-
գադրութիւն մը տեսնուած զոր-
ծագրութեան չէ։ Հետեւեալը ար-
դի Խառն ժողովը կարեւոր գործ
մը ըրած պիտի ըլլայ, եթէ այս
անգամ ընդհանուր ու վերջնական
կարգադրութեամբ որոշէ առաջ-
նորդական վիճակաց սահմանները,
նահանգաց՝ դաւաճաց՝ գաւառա-
կաց բաժանումներուն հետեւելով
կարելի եղածին չափ։

Սակայն, առաջնորդական սահ-
մանաց ուղղութեան, կարգադրու-
թեան հետ անհրաժեշտ պէտք է
կարգադրել նաեւ առաջնորդական
թշուակաց կամ հաստիւթից խնդիրն,
ինչպէս նաեւ ճանապարհի և այլ
ծախուց խնդիրն, անշուշտ՝ ինը-
կատի առնելով առաջնորդական
վիճակին մեծութիւնն ու փոքրու-
թիւնը, պէտքերուն ու պարտա-
ւորութեանց չափը։ Այսպէս կա-
րելի է վերջ տալ՝ գաւառաց մէջ
յաճախ պատահած անհամայն անհա-
մաճայթութեանց՝ թշուակի որոշման
ու գանձման պատճառաւ։ Այս-
պէս կարելի է վերջ տալ մերթ ա-
ռաջնորդաց և մերթ ժողովրդեան
կամ ժողովաց կողմանէ լրտած
գանգատներուն, առաջնորդաց հը-
րաժարմանց և այլ անպատեհու-
թեանց։

Յատկապէս կ'առաջարկեմք մեծ
կարեւորութիւն տալ ճանապարհի
և այլ ծախուց խնդրոյն ալ, որուն
կարգադրութիւնը շատ անհրա-
ժեշտ եղած է՝ մասնաւոր վերջին
ժամանակներու պատահած հրա-
տարակրած դէպքերուն սրտածա-
ռաւ։ Գաւառի մը մէջ առաջնոր-
դական ընտրութիւն կը կատարուի,
ընտրող ժողովին տեղեկագիրը
Պատրիարքարան կը հասնի, ընտ-
րութիւնը կը վաւերացուի, գաւա-
ռէն ու Պատրիարքարանէ առ ընտ-
րեալն չնորհաւորութեան գրեթե
կողմէն, բայց ընտրեալն կը մը-
նայ անխափա, չուղեւորի, չա-
րախօսի, ամիսներ կ'անցնին, որով
հետեւ ծախքերը կը պահանջէ, և
ահա սրահանջուած գումարին ա-
ռաւելութեան կամ սակաւութեան

խնդիրներն յերեւան կ'ենեն, խըն-
դիրներ, մերթ Առաջնորդարանի
ժողովաց համար անպատեհութիւն,
և մերթ առաջնորդաց համար։

Կրնայինք այսպիսի դէպքեր
նշանակել, շատ բացատրութիւն-
ներ ու դիտարկութիւններ աւելցնել
այս առթիւ, բայց զանց կ'ընեմք,
յուսարով որ վերջ կը տրուի ծախ-
րայեղութեանց, և առաջնորդ ժո-
ղով ու ժողովուրդ՝ իրենց պար-
տուց ու իրաւանց սահմանները
գծուած սահմանուած տեսնելով
ըստ այնմ կը վարուին այսուհետեւ։

ԹՂԹԱԿՅՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆԶԻ

ԿԵԼԻՊՈԼՈՒ 8 Օգոստ 1903. —
Բարաւեալի անուանուիւնը։ — Ե-
րեկ, ամսոյ 7 ին, տեղույս Ս. Թորոս
եկեղեցւոյ մէջ կատարուեցաւ մեր
վարժարանի ուսուցիչ Բարաւեալն Ե-
րեկէ Էֆէնտի հետ Հիւանդանոցի սա-
նահիտներէն օրորող Մանիկ Զաքար-
եանի ամուսնութեան Պատկի խորհուր-
դը։ Եկեղեցին չորսողուն լուսավարդ-
ուած էր և երկուսն հոծ բազմու-
թեամբ լցուած։ Արժ. Տ. Խորեն քա-
նայայ Պարթեւեան՝ յաւարտ Պատկի
արարողութեան, բեմին վրայէն հար-
սանական բանախօսութիւն մը ըրաւ՝
կէս ժամու չափ խօսելով նորապսակ
ամուսինն նոր կենաց ու փափկութեան
վրայ, և Ս. Գրքին «Աս ալմի ոսկր
յոսկրաց իմոյ և մարմին ի մարմնոյ
իմից», և այլն, բնաբանին յենով՝
պարզաբանեց կիւն և կեանք բառերուն
նշանակութիւնը (Ս. Հնգամատենի
Հեղինակէն եւայլով ստուգարանում)։
Նաեւ ներկայացուց եղեմական ու եկե-
ղեցական դրամաներն և անոնց նիւ-
թական ու բարոյական օգուտները
մէջ մի ընտանեկան երկիւղած յարկի
սիրոյն չնորհիւ միշտ ճոխացած։ Զը-
մուցաւ յիշատակել Հայ աղքատ
տղոց հոգացուիլը, և ներկայ փե-
սային ու հարսին անոնց խուսմէն ընտ-
րուած սիրուն զուգ մը ըլլալն։ Մի-
անգամայն իբրեւ օրինակի չեւտեց
Ամին. Ս. Պատրիարք Զոր կողմանէ միշ-
եալ օրորողին անուան հայաբար նը-
սիրուած կարի պատուական մեքենան,
Դուկասեան Մեծ. Նշան Էֆէնտիի ար-
ուած 6 ոսկինոց օղն, Հիւանդանոցի
պատուարժան Հոգաբարձութիւնէ հո-
գացուած զգեստեղէն շնորհներն, և
տեղույս բարեխիղաց ոմանց կողմէն
անական պիտոյից վերաբերեալ նուէր-
ները, որոնք բարեխիղական օժիտներ
եղան, և անշուշտ ոչ նուազ բերկրա-
նօք օժտեցին նորահաս հասակները։
Ուստի ընդհանուր բարեխիղաց անու-
նով սրտագին բարեմաղթելով հան-
գերձ՝ բարեմաղթութիւնը եղան նաեւ
բարեխիղաց պաշտօնային մեր
Օգոստաբաժն Կայսեր կենաց արեւշա-
տութեան համար՝ սրտաբաժն «ամէն-
ներ» վերապաշտելով միաբերան։ —
Եւ ապա եկեղեցւոյ գրէթէ յարակից
Ս. Լուսաւորչեան նորակառուց վարժա-
րանի ընդարձակ սրահին մէջ՝ յանուն
նորապսակ ամուսին խնդակցութեան
չնորհաւորութիւններ կատարուեցան և
գոհարանութիւններ փոխանակուեցան,
միջոցեւ մերթ ընդ մերթ հարսանեկան

երգեր կը նուագէր միակ քաղցրածայն
դաշնակ, և ներկայից առհասարակ կը
բաշխուէին շաքարեղէն ամէն տեսակ,
անոյշ օշարակ ու ընտիր գոհեաք, և
նոր պաշկուտողներէ սկսելով՝ պարող
տիկիներն ալ եղած են, թէ և շատ քիչ
ժամանակի վերջուրէս՝ յիշուի օրինա-
կելի հարսանիք մը կատարուեցաւ՝ մի-
այն երեք ժամու մէջ լրացնելով ամէն
օրինական բան թէ՛ հոգեկան և թէ՛
մարմնական։ Սյո՛, հարսանիք մը վա-
յելուչ ու պատուական, որ տեղույս
իւր 200 տուն հայ ժողովրդեան մէջ ի
բարին պիտի յիշատակուի միշտ և յա-
ւիտեան։ Երեկոյին՝ աղագայն պարտե-
ղի ծառերուն տակ ոչ նուազ փառա-
ւոր հացկերոյթ մը տրուեցաւ ի պա-
սիւ մասնաւորաց։ Զեմ մոռնար աստ
յաւելով թէ կնքապարտութիւնն ու ե-
ղած ծախքերը կը գործադրուէին կի-
սովին կազմաւորուած թաղական խոր-
հորդոյ Մեծ. Աստուպետին կողմէն
փոխանորդաբար, և փոխանորդողն էր
Մեծ. Նշան Էֆէնտի Դուկասեան, որ
խորին չնորհակալութեան արժանի է
իւր այս նշանաւոր բարեխիղութեան
համար։

ԿԵԼԻՊՈԼՈՒ 27 Օգոստ. 1903. —
Ամէն միշտվայր միշտ իւր մեծ ու
փոքր դէպքերն կամ լուրերը չու-
նեցած չըլլար։ Այսպիսի վրայ ա-
մէն տեղ և ամէն ատեն ճակատա-
գիր մ'է այս ուստի մեծ դէպքե-
րու լուրերը մեծերուն թողլով բա-
ժին, կուգամ փոքր լուրեր հաղոր-
դելով գոհանալու։ — Վերջըս
դէպի Տորտանէլ ըրած ճամբոր-
դութիւնն անկական հակադրեցու-
թիւն մ'ըրաւ վրաս. զի ժողովը
դային երբեմին բարեկարգութեան
հակառակ՝ գրեթէ ամէն բան տակն
մուկայ եղած, թաղ. Խորհուր-
դը ամբողջովին լուծուած, իւր մէջ
բարի անդամը Տնօրէն ուսուցչէն
գանակուած, ուսուցչէն ու
ուսուցչուհիները արձակուրդէն եր-
կու ամիս առաջ հրաժարեցուց-
ուած, դպրոցներն փակուած, և
կեղեցին լքուած, վերջապէս գը-
լին ոտին խոնարհած՝ ըստ սըր-
բազան Գրոյ ոճին իրաւ՝ տրտմա-
հալով վիճակ և անգոհանելի օրի-
նակ։ Թէ և ամէնուրեք կը տիրէր
խուլ լուծութիւն մը ոչ նուազ չարա-
գուշակ, այլ զգայուն սրտերու կը
ներդրուէր ամենէն յաւալին, որ
է՛ ամենէն անգինն՝ ժամանակը՝
անզուրպէս կ'անցնէր, կ'անհե-
տանար, և չարաչար կը տուժուէր
անմեղ մանկան։ . . . Արդէն քա-
րուցանէր վարք մ'ունի Տարտանէլ-
ցի Հայը, ուստի տեղույն զուգ մը
Արժ. քահանայից կէս բարեմա-
կան առաջարկին վրայ՝ յամբողջա-
կան փափաք յղացայ յատենի Ս.
Եկեղեցւոյ խօսեւել տա Աւետարա-
նական բնաբանով, թէ՛ «Հոգին է
կենդանաբար, մարմին ինչ ոչ օգ-
նէ»։ Յովհ. Զ. 64։ Այնուհետեւ
մեր հոգեկան ու մարմնական գոր-

ծերը այդ ընտիր իմաստին վրայ
չափուեցան ու բացատրուեցան՝
հիմնուելով թէ՛ սիրոյ ու միաբա-
նութեան վրայ և թէ՛ աստիական
ու անդիական կեանքերու վրայ։
Բարի կեանքի համար նմանութիւն
բերելով եղեմական դրախտը, կե-
նաց ծառը, խոտն ու ծաղիկը և
ամէն բարիքը. իսկ յոռի կեանքի
պատկեր ներկայացնելով երկրիս
վրայ պատահած չարիքը և մաս-
նաւորապէս արեւմտի ծովերը, շատ
ազդեցիկ նմանութիւն մը, որ
ինչպէս մեր Հայրապետներէ ու
վարդապետներէ, նոյնպէս մահա-
ւանդ Ս. Գրիգոր Նարեկացիէն ա-
ռաջ բերուած է իւր օսելոյնիկ Ա.
զօրմագրքին ին գլխոյն մէջ՝ «ուս-
տի նաւն ի բաղնիսնէ վայրենի ա-
լեացն խորտակեցաւ և շարագըր-
ուելով և տարօրինակ թռուռն մնա-
ւանցով նկարագրուելով խորտակ-
ուած նաւուն հանգեպ բարի նա-
ւապետին ողբն ու կոծը, որով և
Ղազարու, Երուսաղէմի և Յուդայի
կամ մահաւանդ անկեալ մարդ-
կութեան համար մեր Ս. Փրկչին
սրտածմելի լացը եւ իբր կէս ժամ
խօսելէ ետք՝ վերջացուցի փոքր ի-
շատէ յորդորելով միշտ զգուշաւոր
նաւը մեր կենցաղական ծովուն
մէջ և ըստ առաջնոյն խաղաղու-
թեամբ ու միաբանութեամբ վա-
րել գործոց զեկը, և ինչ Աստ չեմ
խորշի հաւատով խոտովանելու
թէ անշուշտ բաւական աղքեցին
խօսածներս, զի քաղաքս վերա-
դարձէս չարաթ մը յետոյ Ռոտու-
թոյի Ս. Առաջնորդին կողմէն Տար-
տանէլ զրկուած քահանայ մը՝ Արժ.
Տ. Մամբրէ Գրեգորեան՝ դուրաւ յա-
նջուած էր յուղեալ սրտերը հան-
գարտեցնել և նոր թաղ. Խորհուրդ-
ընտրել, որով խաղաղացած և
կարգադրուած պէտք է ըլլայ ու-
մէն բան։ Այո՛, քաղցր է ինչ հա-
ւատալ, յուսալ ու մաղթել որ յա-
րատու մնայ կենդանաբար Հոգին
ամէն բարեխիղական գործերու
մարմնին մէջ։ — Իսկ տեղույս թա-
ղական Խորհուրդը և դպրոցական
գործերը թէ և շատոնց անխափա-
ն ձեռք վիճակ մ'ունենալու դատա-
պարտուած, այլ կը սիրեմ հաւատալ
թէ պիտի բարեկարգուին օրէ օր։
— Այդ. Հիւանդանոցին նպաստե-
լու փափաքով մեր եկեղեցւոյն մէջ
պնակ չըլադայեցաւ անցեալ Վար-
դապետին. արդեւքը 203 զրը.
իսկ այս Ս. Աստուածածնին 132
զրը։ Եթէ մեզի պէս աղքատիկ
ժողովուրդ մը գէթ այսչափով յիշ-
ադրատիւններ, ըստ իս մեծ է ար-
դարեւ։ Այսուհետեւ այդ պնակը
պիտի շարունակուի ամէն տաղա-
ւարներուն։ Ամէն Հայ պարտաւոր
է Հիւանդանոցին նպաստել իւրով-

տանն, զի անոյր կը դիմեն ամէն
տեսակ անտապեալներ, անկեալներ
ու կարօտեալներ, անդ կը խնամ-
ուին, կը դարմանուին ու կը բժշ-
կուին, ինչպէս անցեալ դարնան
սկիզբները տեղէս հոն դադող Ե-
րեմիա Ն. Ղազարեան անուն պա-
տանի մը, որ Բէմախի Մարիկ գիւ-
ղէն հօս սուրճ ծեծելու եկած ներ-
սէս աղայի զաւակն է, կատարելա-
պէս աղէկացած է իւր աղայ հաս-
կէն կարելիաւոր ողջայարի ծառ-
թէնէն՝ պէտք եղած գործողու-
թիւնը կատարուելով։ Ուստի այս
առթիւ հրապարակական շնորհա-
կալութիւն կը մատուցուի զայն հը-
մուտ կերպով դարմանողին՝ Մեծ.
Տ. Տ. Տ. Զարգարեան Էֆէնտիին և
կը մաղթուի որ ատանի ներկու-
թեցկաց օսելոյնիկ թիւն աւելայ
որ քան զոր։ — Իւր իմ հարաւոր
հայրենակից՝ անշուշտ իրաւունք
պիտի ունենամ քանի մը զորդ
տղիկներ շարեւտ աստ երուսաղէմի
արդի նորնոր լուսարարապետին՝
Գր. Տ. Վահրամ Մ. Վարդապետ
Աղարեանին պատուական անուան
նուիրուած իւրենախանձորաց կամ
հակառակորդաց հանգեպ, իրաւ է
որ՝ Ս. Յակոբեանց միաբանից կա-
րեւոր մեծամասնութիւնը, մասնա-
ւանդ անոնց հոգեւոր պետն ու Տը-
նօրէն խորհուրդը փութացին պաշտ-
պանել և միշտ կը պաշտպանեն
յիշեալ վարդապետը, և Պատ.
Փառնշիւ ընտիր մէկ խմբագրականը
անցեալ օրերը անկեղծաբար փա-
ռաւորեց ու արդարայայց անոր
ընտրութիւնը, նաեւ ուրիշ թեր-
թերը յիշեցան կատարեալ խրդ-
մբուութեամբ վարուելու անոր դէմ.
և մասնաւոր քաջամուտ «գի-
տող» ը վերջերս իրաւամբ կրկնեց
ու երեքինց կարգ մը համոզելու
փաստեր ու ապացոյցներ։ Արդարեւ
ներկի են դուրսը վէճերն, եթէ
չըլլան անոնք միակողմանի կամ
խեղափառական. այլուստ՝ ինչ նե-
րում կամ ինչ գոհացում կրնայ
տրուիլ, երբ քանի մը անմիաբան
միաբաններուն խօլ երեւակայու-
թիւնն է որ յախուռն կը գործէ ի-
բացակայութեան արժանապատիւ
գատողութեան և մեծապատիւ յի-
շուրթեան Մարաբաւ

ՊԱՏՐԻԱՐԿԱՐԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՈՒՄ

Ելմամբն Պատրիարքարան
հեռագրուած է թէ՛ Օգոստոս 24ի
կիւրակէ օրը Միւստին օրհնութեան
հանդէս կատարուեցաւ, ի ներկա-
յութեան 14 եպիսկոպոսաց, որոց
մեծ մասը Ելմամբն հրաւիրուած
էին արդէն։

— Ուսմանիւյ քաղաքամայր Պուր-
ընէ գրուած նամակներէ կ'իմաց-

ուի թէ՛ տեղւոյն Հայոց մէջ ծանր
գանգաւորներ կան՝ եկեղեցական
հասոյթներուն մատակարարու-
թեան ընթացքին համար, և կը
բողբեն անձի մը դէմ՝ ամբաս-
տանելով թէ միայնակ կը գործէ
ըստ հաճոյս, կը վաճառէ, կը խո-
րէ և մինչև իսկ 100 հազար ֆրանք
խրատուցած է։ Պանդառները մինչև
իսկ եկեղեցւոյ մէջ և դուռը կը
ուի փոխուեր, և օտարականութիւնը
հարկադրուել է միջամտել ու ձեռ-
բակալութիւններ ընել։ Չանձրա-
յած եմք՝ այս երկրի Հայոց կրօ-
նական, կրթական վիճակին, ինչ-
պէս նաև հասոյթի մատակարար-
ութեան ընթացքին վրայ գրեթէ
և ուշադրութիւն հրաւիրել։

— Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսը՝
կաթողիկոսական տեղապահ Բէք-
մէզեան Տ. Կիրակոս եպիսկոպոսի
մահը լսելուն պէս, Առաքելայէ վար-
դապետներ, քահանաներ ու դը-
պիւրներ Սիս դիւեր, և օժման ու
յուզարկաւորութեան հանդէսները
մեծ շքով կատարել տուեր է։

— Երուսաղիմայ նորընտիր լուս-
արարապետ Տ. Վահրամ վարդա-
պետ՝ Արեւմտեան Սրբապետ-
մայ պատրիարքական փոխանորդ
Սրբապետի գրեթէ թէ՛ կուգէ Պո-
լիս գալ, և իւր գրադարանայ դէմ
երես առ երես հարցաքննուի
գատուի։ Սակայն Տ. Գեորգ Սըր-
բապետ պատասխաններ է թէ՛ հարկ
չկայ, քանի որ ինքը Սիւրբառու-
թեան ողջախոհ մեծամասնութեան
կողմանէ ընտրուած, Տ. Յարութիւն
Ս. Պատրիարքին վաւերացուած
հրաւիրուած է, և քանի որ Տ. Յա-
րութիւն Պատրիարքն արդէն Պատ-
րիարքարանի ալ ծանուցած է
թէ՛ կարեւորութեան արժանի չեն
նորընտիր լուսարարապետին դէմ
գրուած չարախօսութիւնները։

— Խառն ժողովոյ վերջին նըս-
տին մէջ կարգացուելով դատական
նախարարութեան մէկ գիւն, որոշ-
ուել է մանրամասն տեղեկութիւն
հաղորդել՝ Բերայի գերեզմանա-
տան Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ շի-
նութեան, և արդի եկեղեցիէն ա-
ռաջ անդ գտնուած մատուռին վը-
րայ։

— Երեւանի ծանօթ Հայերէն
Պ. Տիգրան Աֆրիկեան առաջադրե-
րէ՛ Ստրպատականի դանաչան կող-
մը 20 հատ միադասեան նախա-
կրթարան բանալ՝ 300ական բուս-
լի ծախքով, և ամէն տարի մէկմէկ
հատ։

— Երեւանի Փարիզի ու Լոնտոնի
Հայոց հոգեւոր հովիւ Սուրբիսա
վարդապետ Պարոնեան՝ ամսոյ 3ին
(Բ. Լ.) Լոնտոնի մէջ վախճանել
է, ուր մօտերս վերաբուժական
գործողութեան մը ենթարկուած
էր։ Ուսեալ ու լեղումագէտ եկե-
ղեցական մէր։

— Մանչեսթրի Հայ վաճառա-
կանք որոշել են՝ իրենց կողմանէ
տարեկան 100 լիւրա տալ՝ նոր
հաստատուելիք վաճառականական
վարժարանին ի նպաստ, նկատելով
որ այդ վարժարանը օգտակար կ'ը-
լայ նաև Հայ երիտասարդաց։

— Խառն ժողովը վերջին նստին
մէջ որոշեց՝ որ Պրոսպի Առաջնորդ-
Գեր. Տ. Յովհաննէս եպիսկոպոս Ար-
շարունի՝ տառապանքալի պաշտօնը
պահելով՝ Ռուսական երկրայ, տե-
ղական հանգամանքը քննէ, պէտք
եղած միջոցները սահմանէ՝ վիճակը
կազմակերպելու համար և ժողո-

վորդը հովիւ է ժողովը լաւ ընտ-
րութիւն մ'ըրած է։ Տ. Յովհաննէս
Արշարուն կարող է ըստ արժանոյն
կատարել այս պաշտօնը։

— Պարսկաստանի Դավրէժ քա-
ղաքի մէջ Գործ անունով շարժա-
թեւր մը հրատարակել սկսեց են։

— Պարսից Վեհ, Շահը յատուկ
հրովարտական արտօներ է Հայոց՝
թէ՛ հրանի, Դավրէժի ու Պարսկաս-
տանի ուրիշ գաւառացի մէջ կեդ-
րոնական վարժարաններ հաստա-
տել իւր պաշտպանութեան ներքեւ,
և հրամայել է որ բոլոր պաշտօն-
եայք ամէն աշակցութիւն ընեն։

— Պարսկաստանի մէջ հաս-
տատեալ Խաչիկ Խան Սարահեան՝
Էջմիածնի 1600 ամեակի տօնին
առթիւ, Մայր Աթոռոյ նուիրել է
մետաքսայ գորգ մը՝ Էջմիածնի
պատկերով ու խորհրդանշելով
բանուած։

— Պատրիարքարանի նպատակայ
յանձնաժողովը՝ որ հինգ շաբթի Գա-
լաթի խորհրդարանին մէջ նիստ
ըրաւ, — որոշել է տարի մ'ալ
չարունակել Բերլին (Չարահանադ)
դպրոցին՝ յատկացեալ նպատակ։
Այդ նստին մէջ Մայր Առաջնորդա-
րանի տեղեկագրէն իմանալով որ
վերջերս դարձեալ երկրաշարժ պա-
տահելով Մանազկերտի ու Պուրա-
նըզի մէջ, 34 հոգի մեռած ու ե-
կեղեցիներ քայքայուած են, — ու
որոշել է պատուիրել Մայր նորընտիր
պատրիարքական փոխանորդ Տ.
Գրիգ վարդապետի, որ քննէ և
տեղեկագրէ, պէտք եղած անօրի-
նութիւնն ընելու համար։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկ, ուրբաթու ապրիլի 2-ին
դէպէն ետքը, հետզհետէ Օգոստ,
Սուրբանին ներկայանալու պատիւ
ունեցան մայրաքաղաքիս առաջը-
րիական, գաղղիական ու պարսկա-
կան դեսպանք։ Պապական պատ-
ուիրակի փոխանորդն ալ ներկայա-
նալով՝ Պապին գիրը մատոյց, որով
իւր ավթաւորութիւնը ծանուցած
է։

— Երէկ ալ քանի մը պալա-
տական պաշտօնեայք՝ Կ. Պօլիս Հայ-
տարի կողմը, Օգոստ. Սուրբանին
կողմանէ միւս ու գրամ բաշխեցին
քանի մը կրօնական դատարանայ
ուսանողաց։

— Կ. Պօլսոյ ամբաստանիչ առ-
եանի կողմանէ ձերբակալման հրա-
ման հրատարակուած է՝ Դարասիի
հեռագրատան ու թղթատարու-
թեան նախորդ անօրէն Շիւքրի
համար, որ 2օր գաւառը գրկուելէ
ետքը Մուսուլ վախճած, անտի
թէ՛ հրան անցած և ի վերջոյ Փարիզ
գացած է։

— Ներքին գործոց նախարա-
րութիւնը կայսերական հրամանաւ
պատուիրեց Այսթընի կուսակալու-
թեան՝ երկրագործոց շահու արդ
(թէ՛ մէկթիւ) արձանագրութիւն-
ները ջնջել և անցեալ տարիներու
յետեանալ տուրքերը չնորհել։

— Օգոստ. Սուրբանը հաճեցաւ
թիկնապահի մը միջոցաւ 300 ոսկի
դրել Երուսաղիմ. Պատրիարքին
իւր ի մասնակցութիւն հանգանա-
կութեան, որ Պատրիարքարանի
մէջ բացուած է Էջմիածնի ու Մա-
նասթըրի նահանգացի մէջ գտնը-
ուած յոյն կարօտելոց համար։

— Սուրբի կուսակալ Նազիմ
փաշայի յանձնուեցաւ՝ Պէյրութի

նահանգի փոխկուսակալութեան
պաշտօնն ալ։

— Դատաւորներն ու Տրապի-
զներն նահանգաց քննիչ կարգեցաւ՝
պետական խորհրդոյ անդամներէն
թափախել փաշա։

— Մայրաքաղաքիս գերմանա-
կան դեսպանը, պուրլար գործա-
կատարն և Հայ հռոմէականաց
Պատրիարքն՝ հինգ շաբթի Բ. Պու-
սը գացին տեսակցեցան Բարձր.
Մեծ Եպարքոսին, արտաքին ու
գաւառական գործոց նախարարաց
հետ։

— Ռուսիոյ կայսրը մայրաքա-
ղաքիս ռուսական դեսպան Պ. Զի-
նովիչիկի նուիրել է՝ յիսուն տարի
գոհարացիչ ընթացքով պաշտօն
վարող անձանց յատկացեալ պատ-
ուանշանէն հատ մը։

— Գերմանական դեսպանա-
տան յատկացեալ Լոյզէյ շաքեռա-
ւըն՝ որ Սև ծով գացած էր, —
վերադարձաւ այս շաբթի։

— Օգոստ. Սուրբանը Հէրէքէի
գործարանին մէջ 50 հազար բըր-
գէս բաժնիկնակ պատրաստել կու-
տայ՝ Բուքարէսի մէջ համախմբեալ
զօրաց ձեռնարկին պէտքին համար։
Նախարարք եայլք հետեւելով Նո-
րին կայսերական վեհափառու-
թեան՝ սկսած են նուիրել բաժնի-
կնակ, գուլպայ, տրեխ, ևն։ Ար-
դէն ի պաշտօնէ ալ ծանուցուեցաւ
այս կայսերական նախահոգութիւն-
նը, և կայսերական բարեւնեւն
հարգուելով՝ հաստատութեան
կամուրջ նուիրատուութեան կո-
չում եղաւ։ Տեղ տեղ մասնաւոր
յանձնաժողովներ ալ կազմուեցան
այս նպատակով։

— Հռչակաւոր սեղանաւոր Պ.
Էսման Ռոշիլը՝ որ գեւ կը շարու-
նակէ շրջապայել Հոգոս կղզին այ-
ցելութեանն առթիւ 15000 ֆրանք
նուիրել է հրէական վարժարան մը
հաստատուելու համար, և 3000 ֆը-
րանք՝ ի նպաստ ուրիշ հաստատու-
թեանց։

— Չորեքշաբթի թուրք լուս-
գրաց միջոցաւ հրատարակեցաւ թէ՛
հայցին օխային գիւնը 3 փարա
զեղչուած է։

— Պարսկաստանի մէջ ալ հան-
գանակութեան ձեռնարկուել է՝ Հի-
նադի երկաթ ուղւոյ շինութեան ծա-
խուց համար։

— Մէրսինի մէջ, ամսոյ 17ին,
ալքոլաւաճառի մը կաթնային
պայթեմամբ հրդեհ պատահելով՝
23 խանութ աչրել են, որոց մէկ
քանին ապահովագրեալ են եղել։

— Ի Մուստանիա ծխախոտի րէ-
ժի պաշտօնեայ Բէմալ պէյ պաշ-
տօնանկ եղաւ՝ 4-5000 զրուշի զեղ-
ծում մը գործած ըլլալուն համար։

— Անցեալ շաբաթ օր աւա-
տրական շոգեռաւով Իզմիր գա-
ցել են 100է աւելի կրետացի մահ-
մետական գաղթականք։

— Օսմանեան ընդհանուր պար-
տուց միացման խնդիրն վերջացած,
և կայսերական հրամանաւ վաւե-
րացուած է։

— Կառավարութիւնը որոշած
և ծանուցած է թէ՛ Օսմանեան
ընդհանուր պարտուց վարչութեան
պաշտօնեաներէն անոնք, որ 500
զրուշէ աւելի ամսաթոշակ անին,
— պէտք է որ իրենց գտնուած
գաւառաց պաշտօնական լրագրաց
բաժանորդ դրուին, ինչպէս կա-
ռավարական ուրիշ պաշտօնեայք
պարտաւոր են բաժանորդագրել։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գերմանիոյ կառավարութեան
անցեալ տարւոյ հաշուեկշռին մէջ
30 միլիոն 702 հազար մարք բաց
տեսնուել է։

— Բէքինի մէջ 13 գաղղիացի
և 4 ամերիկացի զինուորք կու-
րանուելով՝ գաղղիացիք ի դէն գի-
մը և 2 ամերիկացիք վերաւոր-
ուել են։

— Գերմանիոյ կայսեր ու կայս-
րուհին ամուսնութեան արծաթ
յուբիլէանը պիտի տօնուի 1906 ին։

— Այսօր յանձնաժողով մը կազմը-
ուել է բարձրատիման պալատա-
կաններէ ու նշանաւոր սեղանա-
ւորներէ՝ արծաթէ փառաւոր ըս-
պառ մը հանգանակութեամբ նը-
ուիրելու համար, և ժողովուրդն ալ
պիտի հրաւիրուի մասնակցել հան-
գանակութեան։

— Պոլսոյ մէջ Լիւնի հաճել է
երկրին երկտակ վարչութիւնը
Ռուսիոյ կառավարութեան յանձ-
նել, և գրամները միայն Պետրու-
պոլիկ փոխընդունել մէջ ապել։

— Փարիզէ կը հեռագրեն թէ՛
բուռն փոթորիկ մը կը պիտի Մանչի
մէջ, հաղորդակցութիւնը դժուա-
րացած են, որովհետեւ պատահած
են, և Հալիլ երեք թիւերն ողոր-
ուած։

— Գերմանացի անուանի նկարիչ
Յիւսթէիք Քոլլախ մեռել է՝ 84
տարեկան։ Ուսած զարգացած էր
Միւնիխի և Իտալիոյ մէջ։ Արքու-
նեաց նկարիչ ակտիւսով մեծար-
ուած էր։

— Յունաստանի նախարարա-
պետ Պ. Բալլի երեսփոխանի մը ը-
սել է թէ՛ երկրին քաղաքական
վիճակը ծանր ըլլալուն պատճառաւ
պատշաճ չէ լուծել խորհրդարանը,
և ընդհակառակն՝ այս անգամ ու-
վորականէն աւելի կանուխ ի նիստ
պիտի հրաւիրուին երեսփոխանք։

— Լոնտոնի մէջ մանկամարդ-
կին մը՝ ապահովագրական դու-
րաւատար եղող ամուսնոյն հետ
ստատիկ գժտելով և այլ ևս անոր
հետ կենակցութիւնն անհնար հա-
մարելով՝ տանը չորրորդ յարկի
պատուհանէն չորս տարեկան մանչ
տղան, և ապա վէջ տարեկան
մանչ տղան ու ինքզինքը վար նե-
սել է։ Տղաքը իսկոյն մեռել են,
իսկ ինքը կ'ընէ 20 վայրկեան ետքը։

— Փարիզի մէջ ստատիկ շին-
մութեան պատճառաւ 3 հոգի հի-
ւանդացել մեռել, և նահանգաց
մէջ ալ այս պատճառաւ մեռնող-
ներ եղել են։

— Պեքինի Սմիթ քաղաքի մէջ
մասնաւոր է ստակալի փոթորկէ
մը։ Փոթորկը մէկ ժամ տեւել,
չատ ծառեր կտրուել կործանել,
պատերուն փլատակներն ու տա-
նիքներէն թռած կը լինաները
երթեւեկութեամբ խախտել, և
փոթորկին անմիջապէս յաջորդող
սառի հատիկները բոլորովին ապա-
կանել են արտերը։

— Պարսիկէ անուս փարիզացի
պատկերահան մը՝ Ապրիլի 13ին,
մակուկով Սէն գետի եզերքէն
ճանաչել է ինքնով՝ երբեմն գետի և
երբեմն ջրանցքի ճանաչանքով Մար-
սիլիա հատեր, և անցած տեղերուն
պատկերները դժեր է ծովային նա-
խարարութեան թղթուղթեմաւ։

— Մեքսիկայի մէջ Սան Միկէլ
անուն քաղաքը հիմնադրուած էր
է բուռն թափառէ մը։

— Պուլլարիոյ երեսփոխանա-
կան ժողովը լուծուեցաւ, և նոր
ընտրութիւն պիտի կատարուի։

— Անգլիոյ թագաւորը՝ ի Վի-
էնս ապրելութեանն առթիւ, Վիք-
թորիա պատուանշանը նուիրեց Ա-
լբարտիոյ նարաքին գործոց նա-
խարար կուս Կոլլախի։

— Պեքինի մէջ վերջապէս յա-
ջուել են՝ Չինաստանի մէջ Քայ-
ֆէնկիֆուէ հօնանիւս երկաթուղի
շինելու արտօնութիւն ստանալ։
1896է ի վեր կը բանակցեն։

— Մօսկու մեծ ռազմափոր-
ձեր պիտի կատարուին Գերմանիոյ,
Աւստրիոյ, Գաղղիոյ ու Իտալիոյ մէջ։

— Պուլլարիոյ երկտական նա-
խարար Պ. Մանուէլ՝ որ Վառնա
եկած էր Ֆէրալինանտ իշխանի հետ
խորհրդակցելու համար, լողանա-
լու համար ծովը մտել, և խոցոր
ալիքէ մը մղուելով՝ խեղդուել է։
1864ին ծնած էր։

— Ռուսական ծխախոտի Բէթիկ
վարչութիւնն ուղղելով տեղեկանալ
թէ՛ Ռուսական մէջ կարելի է ծը-
խախտի լուստակներուն յաջող
մշակութիւնը, — քանի մը մաս
նագէտ անձեր Թուրքիա զրկել է
քննութեան ու հետազոտութեան
համար, որոնք այժմ Գալաթի կը
գտնուին, և անտի Տրամուլի ու
Իսթէնբուլ կողմերը պիտի երթան։

— Յունաստանի մէջ Վլասովը
անուն արուեստագէտ մը նոր հրա-
ցան մը հրաւիր, և կառավարու-
թեանէն մեծ գումար մը ինքրեքէ
իւր գիւտը փորձելու համար։

— Նիւ Եորքի մէջ 250 միլիոն
տոլար գրամագլխով ընկերութիւն
մը կազմուել է՝ մեծ երկաթուղի
մը շինութեան համար։

— Կը կարծուի թէ՛ Ամերիկայի
մէջ բանակալի բերքը այս տարի
նուազ պիտի ըլլայ՝ անցեալ տար-
ւոյ բերքին քանակութեան հետ
բաղդատմամբ, 100 ին 2-6։

— Բիշմիլի մէջ ստակալի փո-
թորիկ մը պատահել է այս օրերս
որուն նմանը չատ տարներէ ի վեր
տեսնուած չէ եղել։ Բոլոր գետե-
րուն շուրքը բարձրացել, շատ
գիւղեր ու գիւղաքաղաքներ հիմ-
նայտակա եղել, և շատ մարդիկ
մեռել են։ Շատ կողմեր գետին-
ները պայթելու ճեղքուել և սալա-
յատակները հողին մէջ ծածկուել
են։ Արտերն ու աղարակները ու
զողուել և բոլոր բերքերն ապակա-
նել են։ Հազարաւոր ժողովուրդք
և երկրագործք անպատասխար ու
անգործ մնացել են։

— Պուլլարիոյ ներքին գործոց
նախորդ նախարար Պ. Լաքանովի
որ երկու ամիսէ ի վեր Փարիզ կը
գտնուէր, Սօֆիա վերադարձել է։
Փարիզ գացել է Թան լրագրի տը-
նորէնին հետ տեսակցելու համար,
որուն թղթակցին է քանի մը տա-
րիէ ի վեր։

— Մօսկու Լոնտոնի մէջ յանձ-
նաժողով մը կազմուեցաւ՝ Անգ-
լիոյ գործաւորաց մեծ մասին վատ-
աւորութեան վիճակը քննելու
նպատակաւ։ Այս վատաւորչու-
թիւնը տեղի ուշադրութիւն գրա-
ւած է Հարապային Ափրիկէի պա-
տերազմին ժամանակ։ Այն անհ
սպայք հարկադրուել են մերժել
զինուորութեան մէջ մտնել ուղղ-
նելուն շատերն, նկատելով աննոց
կազմուածքին տկարութիւնն ու
զինուորութեան անյարմարութիւնը
Այս վատաւորչութեան գլխաւոր

պատճառ կը համարուի անդհանր
անբաւականութիւնը : Մայրերը
ընդհանրապէս կազմաւորված չեն,
ու գարեջրով կը անուշանան իրենց
զաւակները :

== Տարապայման շերտութեան
պատճառաւ, Գաղղիոյ ռազմա-
փորձերուն մէջ բաւական թիւով
մահեր և հիւանդութիւններ պա-
տաճեցան : Տիտոնէ կը հեռագրեն
թէ՝ հեծելազօրաց զօրաբաժինը
մանր կորուստներ կրէր է : Կարգ-
մը զինուորներ մեներ և շատերը
հիւանդացիներ են : Ձիերն ալ տա-
քին հեռեւանքները կը կրեն : Հա-
րկապետ մը ձիէն վար ինքնալով
սրունքը կտորեր է : Իւր գանգէն
65 զինուորներ ալ չկրնալով շա-
րունակել ռազմափորձերը, մեկնե-
ր են : Աստուծոյ մէկ քանին հիւան-
դանոցն են հիւանդ : Ուրիշ գտնուե-
մը զինուորներ հիւանդացիներ են ա-
ռաւելին օրուան յառաջխաղացու-
թեան առան և յաջորդ օրը ուրիշ-
ներ ալ հիւանդանոց փոխադրուե-
ր են :

== Ետալիոյ թագաւորը ընդու-
նելու համար մեծ պատրաստուե-
թիւններ կը տեսնուին Անգլիոյ մէջ :
Ն. Վեհափառութիւնը Լոնտոն կը
սպասուի Նոյմ 6-ին : Էլէնա թա-
գաւորն ալ իրեն պիտի ընկերանայ :
== Միացեալ Նահանգաց Նա-
խագահ Պ. Բուքլէյթ անցեալ եր-
կուշարթի մը այցելեց Միւսկոնսայի
(Նիւ Եորքի Նահանգ) երկրագոր-
ծական ցուցահանդէսը, և այս առ-
թիւ բանախօսութիւն մը արտասա-
նեց՝ գործաւոր դասակարգին ուղ-
ղութեամբ : Նախագահը յիշեցուց թէ
երբ գործերը գաղթին, ժողովուր-
դը չափազանց կը նեղուի : Սառ-
ղիւ գործատուներն օրուանը այն ա-
տեն միայն կը բարձրանայ, երբ
ժողովրդեան միւս դասակարգերը
իրենց խնայող շահեր բերող գործեր
կ'ընեն : Գործաւորները, հետեւա-
բար կրնան նպաստել հանրային օ-
գուտին, և խնայել գործ մը ըրած
կըլլան՝ արամազ կը գտնուելով
արդար ընթացք մը ունենալու ըն-
կերային միւս դասակարգերուն
հանդէպ :

== Աթէնքէն կը գրեն թէ հը-
նագիտական պեղումներ կը կա-
տարուին Լիկիոս լեռան գագաթին
վրայ : Լիկիոս Արկաթեաններուն
նախնական լեռն էր, որուն վրայ
Լիկիայեան Արամազը կը պաշտէին
և ուր խաղեր կը կազմակերպուէին
ի պատիւ : Լեռան վրայի մեհնար
և ուրիշ յիշատակարանները նկա-
րագրուած են Պատանիասի կողմէ,
որ կըսէ թէ ամենէն բարձր — ծու-
վուն մակերեսէն 5000 ոտք վեր—
գագաթին վրայ շէնք մը կար՝ ձու-
ռած Արամազի և ճիշդ քովը մե-
հնար մը, որուն մէջ միայն քուր-
մերը և զոհարարները կրնային
մտնել : Աւանդութեան համաձայն,
անկախ որ գրուած արգելքը սա-
նախիս ընելով կը համարձակէր
ներս մտնել նախնական շէնքէն,
շուքէն կը զրկուէր և տարուան ըն-
թացքին մէջ կը մեռնէր : Պատան-
իաս առանց հշտութիւնը երաշ-
խաւորելու, արձագանգ եղած է
նաեւ սա զրոյցին թէ այդ մեհնար-
նին մէջ մարդկային արտաքին
ալ սղակեց կըլլային հիւսնէ պատ-
միւր կըսէ թէ մարմարինեւ երկու
հայտնաւոր սիւներ կը բարձրանային
այդ շէնքին արեւելեան կողմը, ու-
կեղծ արձաններով : Քիչ մը ան-

դին հրապարակները կային, ուր
խաղեր և մրցումներ տեղի կ'ունե-
նային : Յիշուած սիւներէն բեր-
ներ գտնուած և ձիարձակարանին
տեղի ալ ճշգրտած է : Բաւական
թիւով նախնական գտնուած են
անոթներ փիւսակի մէջ : Հիմայ Ա-
պոլոնի և Պանի մեհնարներուն տե-
ղը կը վնասուի : Վերջին պեղում-
ներուն շնորհիւ երկուսն հանուած
են նաեւ երեք նախնական արդիւ-
նէր : Արդիւրին մօտ հին շրամար
մը կը տեսնուի, ուր շուր կը գը-
նդուի տակաւին :

== Մանթէ Գարլայի դէմ՝ Նոր
մրցակից մը պիտի իլլէ մօտերս,
եթէ հաւատարմութեան թեր-
թիւրութեամբ լուրին Երազելի աղ-
բիւրէ առնելով կը ծանուցուի թէ
Պարթիւթիւնքի իշխանը նախահե-
նարի եղած է հըր ընկերութիւն
մը կազմելու, որ հսկայ աւելում
պիտի հաստատուի և որուն մէջ ներ-
կայացուցիչ պիտի աւանան եւրո-
պայի բոլոր ազգերը : Խաղաղու-
րու այս աւելումը պիտի հաստա-
տուի Փարիզի մօտ, Մեզլին-Լաֆիթի
մէջ : Այս լուրը տուող ամերիկեան
թերթը կը ծանուցանէ թէ գաղա-
փարը յուսացած է Լոնտոնի մէջ
եղած խորհրդակցութեան մը ատեն
և անմիջապէս միջազգային յանձ-
նաժողով մը կազմուելու է գոր-
ծադրելու համար Ռուսիոյ ներկա-
յայցելոցն է Պարթիւթիւնքի իշխանը,
Անգլիոյ կողմէ՝ Լորա Մարքս Պէ-
րէսֆորտ, Գաղղիոյ կողմէ՝ իշխան
մը և Գերմանիոյ կողմէ՝ երկու ազ-
նուականներ որոնց անունը գաղա-
նի կը պահուի : Վերջապէս Ամերի-
կայի պատուիրակն է միլիոնատէր
մը : Կըսուի նաեւ թէ առաջարկներ
եղան են Մեզլին-Լաֆիթի դիւանին
տէրերուն խնդիրը այն է թէ Գաղ-
ղիոյ կառավարութիւնը պիտի թոյ-
լարէ՝ որ հսկայ խաղաղութեան
հաստատուի Փարիզի ճիշդ քովի կը

== Գրուած էր թէ խումբ մը
կովկասցիներ Արարատ լեռնէն վեր
բարձրանալու կը պատրաստուին,
Թիֆլիսէն շարժւած օրուան թիւով
կը գրեն թէ այդ գիտական խում-
բը, առաջնորդութեամբ Անգլիոյ
կասեան երկաթուղիի պաշտօնա-
տարներէն Պ. Եւանդալեանցի, Ա-
րարատէն վեր բարձրացեր է : Լե-
ռան գագաթը շերտաւոր զէրոյցն
վար 20 աստիճան իջնելով, խում-
բին անդամներէն մէկ քանին մատ-
ները ստուեր են : 1902 ին կանգ-
նուած զիտարանը անմիջապէս
նրուել է : Բաւական իրենց վիշ-
կանապան բոյսերու ճոխ հաւաքու-
մը մը շինեցին : Գիտական խումբը
Փոքր Արարատէն ալ բարձրացեր է
Հոն ժի. դարէն մնացած վիմադը-
րական արձանագրութիւն մը ընդ-
օրինակուել է :

== Գնահատուի մէջ ուղեւոր ըմ-
պիւնաց ու արեւելոյթեան դէմ
գրուած արգելիչ օրէնքն շատ դո-
հացուցիչ հետեւանք ունեցած է :
Օրէնքը 13 տարի առաջ հաստա-
ուած ու հրատարակուած և հետ-
զհետէ բարեփոխուած է : Ոգեւոր
ըմպիւրքն դեղորանոց մէջ միայն
կը վաճառուին, և մէկ տարուան
համար միայն արածուակը կը տը-
րուի : Գնահատուի հարկադրուած է
զատուան երկու խնդրագրով մը
և հաստատու թէ ինքը լիաւ օգե-
ւոր ըմպիւր չգործածելու, և թէ
դեղորանին մէջ, առ նուազ, 10-
000 ֆրանքի արժէքով զանազան

դեղեր կը գտնուին : Այս պայման-
ներէն զտրել գեղացի արձաններն ու-
գեղից ըմպիւրաց արտօնող իր ար-
ուող պաշտօնեայն՝ 500-4000 տո-
րար տոգանքի կը գտնուարարուի
Գեղարարին արգելալ է ըստ օ-
րինի որոշեալ չափէն աւելի ոգեւոր
ըմպիւր վաճառել միւսեայն ան-
ձին, և վաճառածը չորձանագրել
կանոնաւոր կերպիւ : Կը հաւատան
թէ՝ այս խիստ օրինաց անկերի
գործադրութեան շնորհիւ աւելցած
է հանրային հարստութիւնը, և
շատ նուազած է արեւելոյթեան
գժօտային մարտիւնը :

== Միացեալ Նահանգաց հան-
րապետութեան նախագահ Պ. Բուք-
լէյթ զինուորական գործող նախա-
րարին հրաժարականն ընդունել է :
Հրաժարեալ նախարարն 1900 է ի
վեր կը վարէր այդ պաշտօնը, և
իր կարող ու յաջողակ՝ անուանի
էր, նախագահը շատ աշխատե-
ր որ ընդունի հրաժարականը, բայց
չէ յաջողել համոզել զանի : Ասոր
պաշտօնակալութեան ժամանակ
երկրին զինուորութիւնը բաւական
բարեկարգուած է : Ասոր յաջոր-
դած է փրկագանաց կուսակալ
Ուիլիամ, որ զինուորական գա-
նէ, և լրագրական աշխատութեան,
փաստաբանութեան և այլ այսպիսի
գործերէ ետքը աշխարհափառական
առաջնորդը մտեր յառաջացեր է :

== Վերլուծութիւն (Գերմանիա)
մէկ գիւղի մէջ Սթարո անունը յըր-
ուել մը մեներ է այս օրերս, որ
48 տարի չարունակ այս պաշտօնը
վարեր, և հետիտն գացեր է 339
հազար 807 քիլոմետր ճանապ :
== Գաղղիոյ նախարարաց Ժո-
ղով օրոշեր է խորհրդարանը բա-
նալ առաջնակալ հսկողները ամսոյ
մէջ :

== Գերմանիոյ կայսրը քանի
մ'օրէն վիէննա կ'երթայ կ'այցելէ
Աւստրիոյ կայսր : Հետը պիտի
գտնուի նախարարապետը :
== Լիւրթուէ հեռագրուած է
թէ ի վաճառ հանուած բամպակին
քանակութիւնը հետը հետէ աւել-
նալու վրայ է :

== Գերմանիոյ գործարանաց մէջ
3 1/2 միլիոն կանայք կը գործա-
ւուն : Անգլիոյ մէջ՝ 4 միլիոն, Գաղ-
ղիոյ մէջ՝ 3 միլիոն 775 հազար :
Աւստրիոյ-Հունգարիոյ մէջ՝ 3 1/2 մի-
լիոն, Իտալիոյ մէջ ալ՝ նոյնչափ :

Գ Ր Ա Մ Ա Ն Ա Ն

Կ. Պոլիս 30 Օգոստոս 1903	
Օսմանեան Գործարան	34—9
Բուքլէյթ երկաթուղի ֆր.	123—50
Թրամուէյ	1. 0. 6—
Օսմանեան քիւրա 100 դրոշմ	
Մեհնարիչ	108. 3
Ռուսիոյ թղթագրութ.	8.63
Ռուսիոյ Բոյ	89.10
Գաղղիական լիւր	87.13
Անգլիական	109.34
Գրիմից	51. 4

ՆԱԽԱԳԱՀԱՐԱՆ
ԼՐԱԳՐՈՒՄԻ ԿԱՐԴԱՆԱԳՐՈՒՄԻ
ԵՐԵՎԱՆԻ ԿԱՐԴԱՆԱԳՐՈՒՄԻ
ԵՐԵՎԱՆԻ ԿԱՐԴԱՆԱԳՐՈՒՄԻ

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼԲ

Հաշուեր են թէ՝ Գաղղիոյ նա-
խագահաց մէջ տարին 90 հազար նա-
խակ կը կորուսի : այսինքն ամէն օր
270 նախակներ իրենց արեւելոյթեան
չեն հանիր : Հետեւաբար եւրոպայ
մէջ Գաղղիոյ թղթագրութիւնն է ա-
ւելի անկանոն :

== Փարիզի մէջ մօտերս 2000 ֆր-
անքի վաճառուել է 5 ֆրանքացի
քամ մը : որուն վրայ Լուի Նապոլէոն
իշխանի պատկերը կայ, և այս դրամ-
ները ժամանակաւ ապուրելու առան-
պատկերին վրայ փոխադրութեան
հարկ ըլլալով՝ առանց փոխադրութեան
մնացել են 23 հազար միայն, որով հը-
նադէրներու համար շատ ընդունելի և
զած են :

== Անգլիոյ Բէլմոնթ քաղաքի մէջ
ժողովարար մեծաքանակ սպասու-
մը կը ծնուի : Տեղւոյն համարարանի ուսանող
տարին 4 միլիոն սիկա կը ծնուի :
== Հաղեղատարանի մէջ 1642 է ի վեր
օրինոք արգելալ է ծխախոտի գոր-
ծածութիւնը, և մինչև յարգ անխա-
փան մնացած է այդ օրէնքը : Մինչև
իսկ օտարականը սաստիկ կը յանդի-
մանուի, եթէ հրապարակի մէջ ծխու-
մը : Պէլմոնթ՝ Հէլմոնթ քաղաքի մէջ
պիւրեւ մրցման հանդէպ կանաւորներ
է : Մրցանակին արժանի եղեր է 48
սանթիմետրի չափ երկայն պիւրեւ ու-
նեցող մարդ մը :

== Փարիզի ռատիկանութիւնը բաղ-
մաթիւ շուներ կը գործածէ՝ Սէն դեան
իշող մարդիկն աղաւաղու համար :
Գերմանիոյ Պրուսիոյ քաղաքի մէջ
ալ շուներ վարժուած են մարդիկ ա-
ղաւաղու համար : Տեղւոյն քաղաքա-
պետութեան կողմէն այդ շուներէն
քանի մը հատ շանդ հանդիսարանը զը-
կուել, և հանդիսարանին ընդհանր
հիւանդով՝ վիպակներ տուել են :

== Զարմի կառավարութիւնը 2
միլիոն ֆրանք յատկացուցեր է՝ Ամե-
րիկայի Սէն Լուի Արեւմտահանդէպին
մօտակցելու համար :

== Անգլիոյ մը Լոնտոնի մէջ ի
տես դրած է այժմ օտքերու նման ոտ-
քեր, 3 թե, 8 մատ ունեցող աղաներ,
գաճաճ ու տարօրինակ երկայնահասակ
մարդեր, կարծիք նման թռչաւոր լա-
ներ ուսող վարդերներ : Այս տեսա-
րանը թէպէտ սոսկալի է, բայց ժող-
վորը գոհացողութեամբ կը վազէ անոն-
քի : Կալ (Անգլիա) Լոնտոնի գիւ-
ղի մէջ կայ կին սալիլ մը, կին բը-
միլի մը, և փողոցներուն լապտերները
վաւերա յատկացեալ կին մը :

== Բուլղարական աշխարհի տարեքոտ
ուսուցչաց գլխաւորը Բուլղարիոյ մէջ է,
որ թէպէտ 97 տարեկան է, բայց գեւ-
կը չարունակի պաշտօնը :
== Բուլղարական աշխարհի վրայ,
1901ին, 513 հազար թմեւալծ օղին
գործածուած է :

== Բուլղարի նահանգաց մէջ՝ անց-
եալ տարի ճանապարհաց ու նոր կա-
մըջոց շինութեան և հիններու նորո-
գութեան համար՝ 804 հազար 521
գործաւորք աշխատել, և 48,917 իրա-
ծալը եղեր է :
== Տարւոյն առաջին վեցամեային
մէջ 13,000 է աւելի աշակերտ ու ուն-
կընելու ունեցեր է Պէրլինի աշխարհա-
նակ համալսարանը :
== Ռուսիա Մայրաքաղաքի Արեւելքի
աշխարհի շուրջերուն մէջ ունի այժմ
45 մարտանաւ 999 թմեւալծ օղին
320 նաւաղով :

== Մոսկուայի նահանգի մէջ՝ ու-
ղեղից ըմպիւրաց պետական միւնալա-
ճաւոր անցեալ տարի 22 միլիոն 738
հազար 140 լուրով չափ արտադրել է :
== Ռուսիա այժմ ունի 48,700 վէրո-
թէ (իր 32,500 միլոն) աւելի բա-
նակ երկաթուղի :

== Ռուսիոյ կայսրուհին տարին 50-
000 ֆրանք կը վճարէ անուշահոտու-
թեան ու օժանդակու համար :

== Անցեալ տարի Գաղղիոյն ի Գեր-
մանիա ներածուել է 382 միլիոն 750
հազար ֆրանքի վաճառք, որ 1901 ի
ներածութեան 30 1/2 միլիոն աւելի է :
Իսկ Գերմանիոյն ի Գաղղիա ներած-
ուած է 316 1/2 միլիոն ֆրանքի վա-
ճառք, որ 1901 ի ներածութեան 4
միլիոն 125 հազար ֆրանք աւելի է :

== Միացեալ Նահանգաց մէջ 1361
ընկերութիւն կայ թրամվայի համար,
որոնց մեծերուն զլիւսագրը Նիւ Եորքի
մէջ է, որ անցեալ տարի 75 միլիոն
ֆրանք՝ հասցիւթ ունեցած է : Անցեալ
տարի 263 ընկերութիւններ 1 միլիոն
ֆրանք հասցիւթ ստացած են :

== Անգլիոյ մէջ ժողովրդական մա-
կանուն գործածուել սովորութիւնն ըս-
կուած է 1066 ին նորմաններու աշ-
խարհակալութեան ժամանակ :

== Վիճակագրութեան մոյի մը համ-
բեր թէ՝ Փարիզի մէջ 860 հազար 12
ծառեր կան : մայրի, չաղանակներ,
աքապիս, կալիւ : Աստիք հանապար-
հաց երկու կողմերը՝ իրարմէ 4 մեթր
հեռի՝ 172 քիլոմետրի մեզ գրաւած են,
որոց պահպանութեան համար քաղա-
քապետութիւնը 88 անոտաւային պաշ-
տօնեայ կը գործածէ, և մէն մի ծառի
համար տարին 3 ֆրանք չափ ծախք
կ'ըլլայ :

== Անխնայ վիճակագիր մը հաշուեր
է թէ՝ 45 տարեկան եղած մարդ մը
15,000 օր ճաշ բրած է՝ 70,000 լիւրա-
հաց, 5000 քիլո կանաչեղէն, 20,000
լիւրա միս ուտելով, և 32,000 լիւր
շուր կային խմելով :

== Փարիզի Բէլմոնթ գերեզմա-
նատան մէջ նշանաւոր դամբարանաց
առաջինը Թէրիլ անուն մէկուն կը վե-
րաբերի, որուն չինութեան համար 350
հազար ֆրանք ծախք եղած է : Այդ
անձը՝ ամենապաշտօն վիճակի մէջ
Գաղղիայէ յանկարկա գացեր, և 180
միլիոն ֆրանքի հարստութեամբ վերա-
դարձեր է :

== Անգլիոյ դրամատան 15 տա-
ռան հաշուական գործաւորութեանց
տեղեկագրէն իմացուած է թէ՝ 21-
նոտանի ու ձառնի պատերազմին
անմիջապէս ետքը 21-նոտանի կող-
ման ձառնի անուամբ 11 միլիոն
8857 անգլիական լիւրայ լիք մը քաշ-
ուել է ինչեալ դրամատան, և թէ՝
այդպիսի մեծագուծար լիք աշխարհի
մէջ մէկ դրամատան ընդունած է :

== Եւրոպական Թուրքիայէ անց-
եալ տարի Հունգարիա ներածուել է
3 միլիոն 746 հազար քուրմի վա-
ճառք, Ասիական Թուրքիայէ՝ 1 մի-
լիոն 791 հազար : Երկուստէ՝ 1 մի-
լիոն 28 հազար :

== Ըստ տեղեկագրի իտալական
դեպարտամենտ քաղաքապետի՝ Եսթր-
նէի նահանգը տարին 600-900 հազար
քիլոկրամ բամպակ կ'արտադրէ, իսկ
Մէլանիի նահանգը՝ 2 միլիոն քիլո-
կրամի չափ, որուն 100ին 90ը Բոտա-
լիա կը զրկուի, և մնացեալը՝ Գաղ-
ղիա : Սուրիոյ նահանգը՝ 6 միլիոն քի-
լոկրամի չափ, իսկ Պրուսիոյ նահան-
գը՝ 5 1/2 միլիոնի չափ :

== Ռուսիոյ կայսրը կը սիրէ՝ պա-
րտոյ ժամերը հողագործութեամբ ըզ-
րադիլ տեսական ու գործնական կեր-
պով : Մօտերս անձամբ փորձեր է նո-
րանար արոր մը ի ներկայութեան նա-
խարարոյ :

== Մեծանարուստ ամերիկացի մը
լրագրաց միջոցաւ հրատարակել է թէ՝
100 հազար տղար կուտայ անգլիացի
մեծանաչակ բանատուղծ Եւրոպիոյ մէկ
ձեռագիր նամակը կամ ուրիշ գրու-
թիւնը բերողին : Լրագրից այս առթիւ
ծանոթութիւնն տուել են թէ՝ Եւրո-
պիոյ ձեռագրով երեք թուղթ կայ,
որոց և՛ ոչ մէկը չարուի, եթէ միլիոն
մը տղար ալ տրուի : Երեք ձեռագրաց
մէկը՝ 1616 տարեթուով կտակագիրն
է, երկրորդը՝ գետնի մը վաճառման
կը վերաբերի : Երրորդը՝ 1612 տարե-
թուով գրուագիր մը :

== Գաղղիոյ Ստիւէթ Ափրոնիսի
անուն գիտական հաստատութեան մէջ
մօտերս արագ հաշուարկներու մրցման
հանդէս մը կատարուել է, և մաս-
նակներ են մեծ թիւեր մտնող ու գը-
րով արագօրէն հաշուող նշանաւոր
անձինք :

ՎԵՊ ՍԸ

ՓԱՐԶԻ ՍԵՋ
ԳԻՒԼԱՅԻ ՏՂԱՆ
— Քեզի համար նամակ մը
կայ, տիկին Լյուս :

